

Paper Type: Original Article

Investigating the Mediating Role of Financial Self-Efficacy on the Relationship Between Financial Literacy and Individuals' Investment Behavior

Amir Reza Razavi¹ , Malihe Mirhosseini^{2,*}

¹ Department of Accounting, Imam Javad Institute of Higher Education, Yazd, Iran; amir.razavi14@gmail.com.

² Department of Accounting, University of Science and Arts, Yazd, Iran; m.mirhosseini@sau.ac.ir.

Citation:

Razavi, A. R., & Mirhosseini, M. (2025). Investigating the mediating role of financial self-efficacy on the relationship between financial literacy and individuals' investment behavior. *Financial and banking strategic studies*, 3(4), 318-329.

Received: 09/06/2024

Reviewed: 28/08/2024

Revised: 13/10/2024

Accepted: 09/12/2024

Abstract

Purpose: The aim of this study was to examine the role of financial literacy in improving individuals' investment behavior and enhancing their financial self-efficacy, in order to highlight the importance of financial literacy in investment decision-making.

Methodology: This research was applied and conducted using a descriptive—survey design in the first half of 2025. The statistical population consisted of individual investors active in the Yazd stock exchange. A total of 384 participants were selected through convenience sampling. Data were collected using a standardized questionnaire and analyzed using the Partial Least Squares (PLS) method via SmartPLS software.

Findings: The results indicated that financial literacy has a positive and significant effect on both investment behavior and financial self-efficacy. In addition, financial self-efficacy was found to have a positive and significant impact on investment behavior.

Originality/Value: This study contributes by simultaneously examining the role of financial literacy and financial self-efficacy in shaping investment behavior, providing new empirical evidence on the importance of financial education in improving investment decisions.

Keywords: Financial self-efficacy, Individual investment behavior, Financial literacy.

Corresponding Author: m.mirhosseini@sau.ac.ir

10.22105/fbs.2026.243169

Licensee: **Financial and Banking Strategic Studies**. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>).

نوع مقاله: پژوهشی

بررسی نقش میانجی خودکارآمدی مالی بر رابطه بین سواد مالی با رفتار سرمایه‌گذاری افراد

امیررضا رضوی^۱، ملیحه میرحسینی^۲

^۱ گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی امام جواد، یزد، ایران.

^۲ گروه حسابداری، دانشگاه علم و هنر، یزد، ایران.

چکیده

هدف: هدف پژوهش بررسی نقش سواد مالی در بهبود رفتار سرمایه‌گذاری افراد و افزایش خودکارآمدی مالی است تا اهمیت ارتقا سواد مالی در تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری مشخص شود.

روش‌شناسی پژوهش: این پژوهش از نوع توصیفی-پیمایشی و کاربردی بوده و در نیمه اول سال ۱۴۰۴ انجام شده است. جامعه آماری سرمایه‌گذاران حقیقی بورس یزد بوده و ۳۸۴ نفر با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. داده‌ها با پرسش‌نامه استاندارد جمع‌آوری و با روش PLS و نرم‌افزار SmartPLS تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد سواد مالی تأثیر مثبت و معنادار بر رفتار سرمایه‌گذاری و خودکارآمدی مالی دارد. همچنین خودکارآمدی مالی نیز بر رفتار سرمایه‌گذاری اثر مثبت و معنادار دارد.

اصالت/ارزش‌افزوده علمی: این پژوهش نقش هم‌زمان سواد مالی و خودکارآمدی مالی را در شکل‌گیری رفتار سرمایه‌گذاری بررسی کرده و شواهد تجربی جدیدی در زمینه اهمیت آموزش مالی در بهبود تصمیم‌های سرمایه‌گذاری ارائه می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: خودکارآمدی مالی، رفتار سرمایه‌گذاری افراد، سواد مالی.

۱- مقدمه

بازارهای مالی در طول سالیان متحول شده‌اند و اقتصاد کشورها دچار تغییرات بسیاری شده است. مشارکت افراد در فعالیت‌های اقتصادی باعث شده است تا رسیدن به اهداف اقتصادی غیرممکن، ممکن شود و سرمایه‌گذاری افراد مختلف در بازارهای مالی باعث شد تا سرمایه‌های اندک و ناچیز آن‌ها وارد فعالیت‌های مولد و تولیدی شود [1]. در سال‌های اخیر افزایش علاقه در ارزیابی سواد مالی سرمایه‌گذاران فردی وجود داشته است. حال آن‌که بعضاً گزارش نگران‌کننده‌ای از سطح پایین سواد مالی ارائه کرده‌اند، پس بحران مالی جهانی، بین سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۰۹ تمرکز عمده‌ای بر آموزش سواد مالی در سراسر جهان پدید آمده است [2].

یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر رفتار سرمایه‌گذاری افراد، سواد مالی و خودکارآمدی مالی آن‌ها است. سواد مالی با بررسی دانش فرد یا درک و کاربرد مفاهیم بنیادین مربوط به تصمیم‌گیری‌های مالی و در استفاده از محصولات مالی و خدمات اندازه‌گیری می‌شود. سواد مالی توسط بنیاد مالی تحقیق در آموزش انگلستان تحت عنوان توانایی قضاوت آگاهانه و تصمیم‌گیری موثر در استفاده از منابع پولی و مدیریت آن تعریف شده است. پس از طرح این موضوع، مبحث سواد مالی مبدل به یک موضوع بسیار مهم تحقیقاتی شد، به‌طوری‌که ابتدا در کشورهای انگلیس و آمریکا و متعاقب آن در سایر کشورها از جمله استرالیا، هلند، ایتالیا، مالزی و بسیاری از کشورهای دنیا موردتوجه پژوهشگران قرار گرفت. در انگلستان نیز مفهوم سواد مالی به‌عنوان بخشی از آموزش‌های ملی دیده شده است [3]. در نتیجه سواد مالی دارای یک نقش استراتژیک در بهبود توانایی‌های مدیریت مالی

فردی است؛ اما امروزه سواد مالی به تنهایی کافی نمی باشد و افراد برای اینکه رفتارهای مالی خوبی داشته باشند، باید به توانایی های خود در دستیابی به اهداف تعیین شده مالی اعتقاد داشته باشند که به آن خودکارآمدی مالی می گویند.

خودکارآمدی مالی به عنوان سطح اعتماد به توانایی فرد برای برخورد با یک وضعیت مالی بدون بروز مشکل توصیف می شود [4]. خودکارآمدی مالی، نحوه مواجهه با موانع و چالش ها را تعیین می کند و بر انتخاب رفتار، تلاش و پشتکار و پیگیری اهداف موثر است [5]. طبق نظریه باندورا [6]، خودکارآمدی نقش مهمی در سازگاری روان شناختی، مشکلات روانی، سلامت جسمانی و نیز راهبردهای تغییر رفتار دارد [7]. خودکارآمدی از نظریه شناخت اجتماعی روان شناس مشهور باندورا [6]، مشتق شده است که به باورها یا قضاوت های فرد به توانایی های خود در انجام وظایف و مسئولیت ها اشاره دارد. این الگو به ارتباط متقابل بین رفتار، اثرات محیطی و عوامل فردی "عوامل شناختی، عاطفی و بیولوژیک" که به ادراک فرد برای توصیف کارکردهای روان شناختی اشاره دارد، تاکید می کند. باندورا [6] مطرح می کند که باور افراد به خودکارآمدی خویش، بخش عمده ای از خودآگاهی آنان را تشکیل می دهد. منابع خودکارآمدی ذاتا آگاهی دهنده نیستند. آن ها داده های خام هستند که از طریق پردازش شناختی کارآمدی و تفکر انعکاسی آموخته می شوند؛ بنابراین، باید بین اطلاعات و دانش هایی که از وقایع و رویدادها کسب می شود و اطلاعات و معرفت هایی که روی خودکارآمدی اثر می گذارند تفاوت قایل شد.

همچنین، عوامل موثر بر تصمیم گیری سرمایه گذاری را به چهار گروه می توان تقسیم کرد. ذهنیات فردی موثر بر تصمیم گیری سرمایه گذاری، اطلاعات حسابداری موثر بر تصمیم گیری سرمایه گذاری، اطلاعات اقتصادی موثر بر تصمیم گیری سرمایه گذاری و نیازهای مالی شخصی. در حالی که الگوهای سنتی قیمت گذاری از یک معادله استاندارد قیمت گذاری استفاده می کنند که از حداکثرسازی سود موردانتظار مشتق شده و صرفا بر پایه ریسک هستند. سرمایه گذاران با استفاده از اطلاعات منتشر شده توسط شرکت و پیش بینی های منطقی خود از این اطلاعات، تصمیم های عقلایی می گیرند و گرایش های احساسی و سوگیری ها، هیچ نقشی در تصمیم گیری ها ندارند. این الگوها در اقتصاد مالی منجر به نادیده گرفتن بعد رفتاری سرمایه گذاران می شود و برخی ویژگی های ذاتی انسانی از جمله شوق به بی نهایت، طمع و منفعت طلبی را نادیده می گیرد. افزایش سواد مالی، می تواند تاثیرگذاری رفتار سرمایه گذار بر تصمیم گیری سرمایه گذاری شرکت را تضعیف کند. سواد مالی یک پایه مهم برای مشارکت است سرمایه گذارانی که می توانند در مورد محصولات و خدمات مالی، تصمیم گیری آگاهانه داشته باشند نه تنها به منافع خود بلکه در مجموع، به ترویج ثبات اقتصادی در سطح گسترده تر کمک می کنند [8].

بالین حال، درک برخی از این محصولات مالی پیچیده برای سرمایه گذاران، به ویژه سرمایه گذاران مالی تازه کار دشوار است، اگرچه سرمایه گذاری در بورس با خرید اوراق بهادار آغاز می شود، اما خرید این دارایی مالی مستلزم تحلیل دقیق شرایط فعلی و آتی آن است [3]؛ بنابراین، با توجه به اهمیت سواد مالی افراد، در پژوهش حاضر به بررسی ارتباط بین سواد مالی با رفتار سرمایه گذاری افراد و خودکارآمدی مالی پرداخته شده است.

۲- مروری بر ادبیات و مبانی نظری

در دنیای امروز، تصمیمات مالی و سرمایه گذاری افراد تحت تاثیر عوامل متعددی قرار دارد که از جمله مهم ترین آن ها می توان به عوامل روانی، اجتماعی و فرهنگی اشاره کرد. از سوی دیگر، سواد مالی به عنوان توانمندی افراد در درک و مدیریت مفاهیم مالی و تصمیم گیری های اقتصادی، یکی از عوامل کلیدی در بهبود کیفیت تصمیمات سرمایه گذاری است. سواد مالی شامل دانشی است که به فرد کمک می کند با آگاهی کافی نسبت به فرصت ها، ریسک ها، ابزارها و بازارهای مالی تصمیم گیری کند. پژوهش ها نشان داده اند که سطح سواد مالی افراد می تواند به طور مستقیم بر رفتارهای سرمایه گذاری آنان تاثیرگذار باشد و نقش موثری در کاهش خطاهای مالی و افزایش بهره وری سرمایه گذاری ایفا کند. این بررسی می تواند چشم اندازی روشن تر از عوامل موثر بر تصمیم گیری های مالی را پیش روی پژوهشگران و سیاست گذاران اقتصادی قرار دهد و زمینه ساز طراحی برنامه های آموزشی و محرک های فرهنگی مناسب جهت ارتقا کیفیت سرمایه گذاری افراد باشد.

۲-۱- سواد مالی و رفتار سرمایه گذاری

سطح سواد مالی افراد تاثیر قابل توجهی بر توانایی تحمل ریسک و تصمیم گیری برای سرمایه گذاری دارد. افرادی که سواد مالی بالاتری دارند، معمولا تمایل بیشتری به ریسک پذیری برای کسب بازده بالاتر دارند و می توانند بهتر تصمیم گیری کنند که در چه نوع سرمایه گذاری هایی شرکت کنند. سواد

مالی موجب افزایش دانش در زمینه مفاهیمی مانند تورم، بهره ترکیبی و تنوع ریسک می شود و به این ترتیب به فرد کمک می کند تا با تحلیل بهتر شرایط مالی و اقتصادی، سرمایه خود را بهینه مدیریت کند. همچنین سواد مالی به افزایش تجربه سرمایه گذاری و توانایی یادگیری از تجربیات گذشته کمک می کند که در نهایت رفتار سرمایه گذاری بهتری فراهم می آورد [9]؛ بنابراین می توان فرضیه زیر را مطرح نمود: "بین سواد مالی و رفتار سرمایه گذاری افراد رابطه معنی داری وجود دارد".

۲-۲- ارتباط بین سواد مالی و خودکارآمدی مالی

سواد مالی به مجموعه ای از دانش و مهارت ها اشاره دارد که افراد را قادر می سازد تا تصمیمات مالی آگاهانه ای بگیرند و منابع مالی خود را به بهترین نحو مدیریت کنند [10]؛ بنابراین، سواد مالی و خودکارآمدی مالی دو مفهوم کلیدی در مدیریت مالی فردی هستند که تأثیرات قابل توجهی بر رفاه اقتصادی افراد دارند. سواد مالی به توانایی درک و استفاده از اطلاعات مالی اشاره دارد، در حالی که خودکارآمدی مالی به اعتماد به نفس فرد در مدیریت امور مالی خود مربوط می شود. خودکارآمدی مالی افراد را قادر می سازد تا انتظارات مثبتی را در مورد توانایی مدیریت مالی خود ایجاد کند و به طور فعال به چالش های مختلف با اعتماد به نفس و خودکنترلی پاسخ دهند [11]. به طور کلی، ارتباط مثبت بین سواد مالی و خودکارآمدی مالی نشان دهنده اهمیت آموزش و ارتقا دانش مالی در افزایش اعتماد به نفس افراد در مدیریت امور مالی است و این دو عامل می توانند به طور هم زمان باعث بهبود رفتار سرمایه گذاری افراد شود [12]؛ بنابراین می توان گفت: "بین سواد مالی و خودکارآمدی مالی رابطه معنی داری وجود دارد".

در ادامه به برخی از مطالعات داخلی و خارجی انجام شده مرتبط با موضوع پژوهش پرداخته شده است. امینی و همکاران [13] به بررسی پیامد سواد مالی بر قضاوت سرمایه گذاران؛ بسط نظریه اعتبار منبع پرداختند. یافته ها نشان می دهد که نگرش مالی و رفتار مالی تأثیر معناداری بر قضاوت سرمایه گذاران دارند ولی دانش مالی تأثیر معناداری بر قضاوت سرمایه گذاران ندارد. ژاوری [14] به بررسی تأثیر دانش مالی و هوش مالی بر رفتار سرمایه گذاری سرمایه گذاران (مورد مطالعه: سرمایه گذاران شرکت های بورس اوراق بهادار) پرداخت. نتیجه تحلیل مسیر بیانگر این است که هوش مالی بر رفتار سرمایه گذاری ضرر گریزی، پشیمان گریزی و خودکنترلی سرمایه داران تأثیر مثبت و معنادار دارد. دانش مالی بر رفتار سرمایه گذاری ضرر گریزی، پشیمان گریزی و خودکنترلی سرمایه داران تأثیر مثبت و معنادار دارد. جلیوند و رستمی نوروزآباد [2] به بررسی تأثیر سواد مالی، ریسک سرمایه گذاری و تمایل به سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج این مطالعه با استفاده از مجموعه داده های گسترده ای در رابطه با رفتار سرمایه گذاران در بورس اوراق بهادار تهران نشان داد که تأثیر مثبت و معنی داری بین سواد مالی، ریسک سرمایه گذاران و تمایل به سرمایه گذاری در ایران مشاهده شده است.

مدنی و نبوی زاده [15] به بررسی تأثیر سواد مالی بر قصد سرمایه گذاری در بازار سهام با در نظر گرفتن گرایش و کنترل های رفتاری سرمایه گذاران و تأکید بر هنجارهای اخلاقی و ذهنی پرداختند. نتایج نشان می دهد سواد مالی سرمایه گذاران تأثیر معنی داری بر گرایش سرمایه گذاران در بازار سهام دارد. همچنین، هنجارهای اخلاقی شخص نیز بر قصد سرمایه گذاری تأثیر گذار است. آغا سعادت و همکاران [16] در تحقیقی به بررسی تأثیر سواد مالی بر جامعه پذیری و خودکارآمدی مالی (مورد مطالعه: دانش آموزان دوره متوسط در افغانستان) پرداختند. داده ها از طریق همبستگی و مدل ساختاری با استفاده از نرم افزار *Spss22* و *Amos22* تحلیل گردید و نتایج نشان داد که سواد مالی والدین بر سواد مالی دانش آموزان تأثیر دارد و سواد مالی با جامعه پذیری مالی و خودکارآمدی مالی نیز ارتباط دارد. هرمزی نژاد و همکاران [17] به بررسی تأثیر سواد مالی و رفتار پس انداز بر آگاهی سرمایه گذاری با توجه به نقش تعدیل گر جامعه پذیری مالی و فقدان خودکنترلی پرداختند. نتایج نشان می دهد که سواد مالی، رفتار پس انداز و جامعه پذیری مالی بر آگاهی سرمایه گذاری، تأثیر مثبت و معنادار دارند. فقدان خودکنترلی بر آگاهی سرمایه گذاری، تأثیر منفی و معنادار دارد. جامعه پذیری مالی و فقدان خودکنترلی رابطه بین رفتار پس انداز و آگاهی سرمایه گذاری را تعدیل می کند. دیگر نتایج نشان داد که جامعه پذیری مالی و فقدان خودکنترلی تأثیری بر رابطه بین سواد مالی و آگاهی سرمایه گذاری نداشتند.

سیفرت و همکاران [18] به بررسی سواد مالی پایدار^۱، رفتار سرمایه گذاری را فراتر از سواد مالی عمومی پیش بینی می کند: شواهدی از دو نمونه نماینده پرداختند. نتایج نشان داد افرادی که *SFL* بالاتری داشتند، سرمایه گذاری های پایدار و ناپایدار بیشتری در بازار سهام انجام دادند و در شناسایی و اجتناب از محصولات بالقوه سبز شویی شده مهارت بیشتری داشتند. علاوه بر این، *SFL* قدرت توضیحی بیشتری نسبت به سواد مالی عمومی،

¹ Sustainable Financial Literacy (SFL)

هم برای سرمایه‌گذاران باتجربه و هم برای غیر سرمایه‌گذاران، نشان داد. شاه و همکاران [19] به بررسی سواد مالی و رفتار سرمایه‌گذاری افراد در پاکستان: شواهدی از محیطی مستعد احساسات مذهبی پرداختند. در این مطالعه دریافتند که سواد مالی به‌طور قابل‌توجهی بر رفتار سرمایه‌گذاری آنلاین مبتنی بر اعتماد بیش‌ازحد سرمایه‌گذار^۱ تاثیر می‌گذارد که منوط به باور فرد به ظرفیت خود در مدیریت سبد سرمایه‌گذاری خود (خودکارآمدی مالی) است. با این حال، اثر تعدیل‌کننده فرضی نگرش ریسک مالی را بر رابطه بین خودکارآمدی مالی و OOIB تاثیر نداشته است. همچنین نتایج نشان داد که عواملی مانند جنسیت، سن، تحصیلات، شغل، سطح درآمد و تجربه سرمایه‌گذاری تاثیر قابل‌توجهی بر اعتماد به نفس و تمایل به ریسک‌پذیری فرد در دستیابی به اهداف مالی دارند. سورش [20] به بررسی تاثیر سواد مالی و سوگیری‌های رفتاری بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری پرداخت. مطالعه حاضر به بررسی تاثیر ترکیبی سواد مالی و سوگیری‌های رفتاری بر تصمیمات سرمایه‌گذاری می‌پردازد. نتایج نشان داد که سوگیری اکتشافی ارتباط مثبت و معناداری با ایجاد سوگیری رفتاری در تصمیم‌گیری دارد. با این حال، اثر چارچوب‌بندی، توهمات شناختی و ذهنیت توده‌ای ارتباط منفی در شکل‌گیری سوگیری‌های رفتاری دارند. علاوه بر این، سرمایه‌گذاران اغلب به‌جای سایر تکنیک‌های غیرمنطقی برای تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری، سوگیری‌های اکتشافی را تمرین و دنبال می‌کنند؛ بنابراین، سواد مالی سرمایه‌گذاران انفرادی تاثیر قابل‌توجهی بر تاثیرگذاری بر تصمیمات سرمایه‌گذاری در بازار سهام دارد.

لون و بهات [21] در تحقیقی به بررسی تاثیر سواد مالی بر رفاه مالی: نقش واسطه‌ای خودکارآمدی مالی پرداختند. برای اعتبارسنجی مقیاس از تحلیل عاملی تاییدی^۲ و برای آزمون فرضیه‌ها از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده نمود. نتایج نشان داد که سواد مالی و همچنین ابعاد آن بر خودکارآمدی مالی و رفاه مالی تاثیر معنی‌داری داشته است. اختر و مالک [22] به بررسی ویژگی‌های شخصیتی و رفتار ریسک سرمایه‌گذار: نقش تعدیل‌کننده سواد مالی پرداختند. نویسندگان داده‌های روش پیمایش مقطعی را با استفاده از تحلیل رگرسیون چندگانه تعدیل‌شده، یک روش استاندارد برای تعیین اثر تعدیل، تجزیه و تحلیل می‌کنند. در این مطالعه از روش مدل PROCESS برای بررسی استحکام نتایج استفاده شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصیتی به‌طور قابل‌توجهی بر رفتار ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران تاثیر می‌گذارند و سواد مالی روابط اساسی بین ویژگی‌های شخصیتی و رفتار ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران را تغییر می‌دهد. یافته‌ها همچنین نتیجه می‌گیرند که تاثیر رفتاری توسط ویژگی‌های ژنتیکی افراد از پیش تعیین‌شده و تحت تاثیر سواد مالی قرار دارد. مولیدا و ساری [23] به بررسی مالی رفتاری و سواد مالی موثر بر فرایند تصمیم‌گیری سرمایه‌گذار هزاره در مورد سهام شریعت پرداختند. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که رفتار توده‌وار و منبع کنترل بر تصمیمات سرمایه‌گذاری در سهام اسلامی تاثیری ندارند. در همین حال، دین‌داری، ادراک ریسک و سواد مالی بر تصمیمات سرمایه‌گذاری در سهام اسلامی تاثیر می‌گذارند.

۳- روش‌شناسی

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از جهت نوع مطالعه کیفی و با توجه به فرایند، از نوع کمی به شمار می‌رود. همچنین به لحاظ روش تحقیق از نوع پژوهش‌های توصیفی-پیمایشی و از نظر شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها، از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر متشکل از سرمایه‌گذاران حقیقی فعال بورس اوراق بهادار منطقه‌ای یزد هستند. نمونه آماری از روش نمونه‌گیری در دسترس و با استفاده از فرمول کوکران [24] با حجم جامعه نامعین، تعیین شده است.

به‌منظور گردآوری پژوهش از منابع داخلی و خارجی استفاده می‌شود و داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه‌های استاندارد جمع‌آوری شده است. در این پژوهش برای بررسی توانایی مالی از پرسش‌نامه استاندارد لوساردی و میچل [25] برای سنجش متغیر سواد مالی، برای سنجش خودکارآمدی مالی از پرسشنامه لیو و ژانگ [26] استفاده شده است، از پرسش‌نامه استاندارد بیکر و ریکاردی [27] برای سنجش متغیر رفتار سرمایه‌گذاری بهره گرفته شده است.

در این پژوهش از آزمون روایی همگرا و واگرا استفاده شده است که در این آزمون میانگین واریانس استخراج شده^۳ نشان‌دهنده AVE میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود است [28]. از شاخص پایایی ترکیبی^۴ و شاخص آلفای کرونباخ برای اندازه‌گیری سازگاری درونی سنج‌های مقیاس استفاده شده است. شاخص CR از نظر کارایی بسیار شبیه آلفای کرونباخ بوده، اما در شاخص CR پایایی سازه‌ها نه به‌صورت مطلق، بلکه با توجه به

¹ Overconfident Online Investment Behavior (OOIB)

² Confirmatory Factor Analysis (CFA)

³ Average Variance Extracted (AVE)

⁴ Composite Reliability (CR)

همبستگی سازه‌هایشان با یکدیگر محاسبه می‌شود و بر اساس مدل معادلات ساختاری بارهای عاملی محاسبه می‌شود؛ بنابراین CR ، مزیت‌های بیشتری نسبت به آلفای کرونباخ دارد؛ لذا برای محاسبه CR ، شاخص‌ها با بار عاملی بیشتر، اهمیت زیاده‌تری دارند و مقادیر CR سازه‌ها معیار واقعی‌تر و دقیق‌تری نسبت به آلفای کرونباخ نشان می‌دهد.

همان‌طور که اشاره شد برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه استفاده شده است و تعداد ۳۹۷ پرسش‌نامه به صورت الکترونیکی و دستی در بین جامعه آماری توزیع شد و نهایتاً ۳۹۷ پرسش‌نامه از طریق نرم‌افزارهای *Excel* و *Smart-PLS* مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

۴- یافته‌ها

در این قسمت هدف آن است که زمینه‌آشنایی با پاسخگویان در نمونه مورد مطالعه از نظر متغیرهایی همچون جنسیت، وضعیت تاهل، سن و میزان تحصیلات فراهم شود؛ بنابراین قبل از بررسی ارتباط میان متغیرها و نتایج آزمون فرضیات، به بیان نتایج حاصل از بررسی خصوصیات نمونه و نتایج توصیفی سوالات پرسش‌نامه که توسط نرم‌افزار *Excel* صورت گرفته است، پرداخته می‌شود. نتایج تحلیل‌های انجام‌شده بر روی نمونه مورد بررسی در جدول‌های زیر ارائه گردیده است.

جدول ۱- خلاصه نتایج توصیفی.

Table 1- Summary of descriptive results.

متغیر	دامنه	فراوانی	درصد فراوانی
سن	کمتر از ۳۰ سال	63	15.86
	۳۱ تا ۴۰ سال	196	49.37
	۴۱ تا ۵۰ سال	106	26.70
	بالای ۵۱ سال	32	8.060
	جمع	397	100.0
جنسیت	زن	162	40.80
	مرد	235	59.19
	جمع	397	100.0
وضعیت تاهل	مجرد	196	49.37
	متاهل	201	50.62
	جمع	397	100
	کاردانی	49	12.34
	کارشناسی	206	51.88
میزان تحصیلات	کارشناسی ارشد و بالاتر	142	35.76
	جمع	397	100.0

۴-۱- آزمون مدل پژوهش

۴-۱-۱- آزمون مدل بیرونی (مدل اندازه‌گیری)

در روش‌شناسی مدل معادلات ساختاری، ابتداءً ساکن لازم است تا روایی سازه مورد مطالعه قرار گرفته تا مشخص شود گویه‌های انتخاب‌شده برای اندازه‌گیری متغیرهای موردنظر خود از دقت لازم برخوردار هستند. برای این منظور از CFA ، استفاده می‌شود. به این شکل که بار عاملی هر گویه با متغیر خود دارای مقدار t بالاتر از ۱/۹۶ و مقادیر P کوچک‌تر از ۰/۰۵ باشد. در این صورت این گویه از دقت لازم برای اندازه‌گیری آن سازه یا متغیر مکنون برخوردار است در جدول ۲ مقادیر بار عاملی برای گویه‌های هر متغیر آورده شده است.

جدول ۲- نتایج بررسی مقادیر بار عاملی سوالات برای متغیرهای پژوهش.

Table 2- Results of examining the factor loading values of questions for research variables.

متغیر	گویه	بار عاملی	آماره t	مقادیر P
سود مالی	F1	0.868	26.005	0.000
	F2	0.868	27.398	0.000
	F3	0.851	22.741	0.000
	F4	0.865	23.455	0.000
	F5	0.885	31.184	0.000
	F6	0.844	19.953	0.000
	F7	0.854	21.839	0.000
	F8	0.843	22.103	0.000
	F9	0.825	19.971	0.000
	F10	0.844	22.439	0.000
خودکارآمدی مالی	Kh1	0.841	25.142	0.000
	Kh2	0.767	14.845	0.000
	Kh3	0.811	19.072	0.000
	Kh4	0.792	18.018	0.000
	Kh5	0.790	18.800	0.000
رفتار سرمایه‌گذاری	R1	0.760	16.611	0.000
	R2	0.782	17.377	0.000
	R3	0.852	27.642	0.000
	R4	0.767	14.293	0.000
	R5	0.830	20.700	0.000
	R6	0.759	13.539	0.000
	R7	0.809	20.363	0.000
	R8	0.725	12.225	0.000
	R9	0.766	17.081	0.000
	R10	0.791	17.659	0.000

با وجود اینکه مقدار قابل قبول بارهای عاملی حداقل ۰/۷ می‌باشد، گاهی مشاهده می‌شود برخی از مقادیر کمتر از این مقدار به دست آمده است. بر اساس نظر هالند [29] مقدار بار عاملی برابر و یا بیشتر از مقدار ۰/۴ نیز قابل قبول می‌باشد؛ لذا با توجه به جدول ۲ مقدار آماره t برای همه سوالات بالاتر از ۱/۹۶ و شاخص p کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ بنابراین تمامی مقادیر بارهای عاملی در حوزه معنادار قرار دارد. در نتیجه تمام گویه‌ها دارای آماره t بزرگ‌تر از مقدار ۱/۹۶ و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بودند؛ از این رو بدون حذف هیچ گویه‌ای تحلیل داده‌ها آغاز و به بررسی مدل پرداخته می‌شود. از طرفی بر اساس بارهای عاملی، شاخصی که بیشترین بار عاملی را داشته باشد، در اندازه‌گیری متغیر مربوطه سهم بیشتری دارد و شاخصی که ضرایب کوچک‌تری داشته باشد سهم کمتری رو در اندازه‌گیری سازه مربوطه ایفا می‌کند.

آزمون سنجش پایایی: نتایج آزمون پایایی به سه روش: ضرایب آلفای کرونباخ، ρ_A و پایایی مرکب در جدول ۳ نشان داده شده است. در مدل اندازه‌گیری، هماهنگی درونی مدل یا میزان پایایی، با محاسبه پایایی مرکب سنجیده می‌شود که این شاخص برای همه متغیرها از شاخص معیار ۰/۷ بزرگ‌تر شده است. همچنین مقداری آلفای کرونباخ و ρ_A بالاتر از ۰/۷ نشانگر پایایی قابل قبول می‌باشد؛ بنابراین پایایی مدل اندازه‌گیری مورد تایید قرار گرفته است.

جدول ۳- مقادیر شاخص‌های سنجش پایایی.

Table 3- Values of reliability measurement indicators.

متغیر	آلفای کرونباخ (>۰/۷)	ضریب Rho (>۰/۷)	پایایی ترکیبی (>۰/۷)
خودکارآمدی مالی	0.860	0.860	0.899
رفتار سرمایه‌گذاری	0.930	0.931	0.941
سود مالی	0.959	0.959	0.964

آزمون سنجش روایی: به منظور بررسی مدل‌های اندازه‌گیری از دو جنبه روایی همگرا و روایی واگرا در ادامه پرداخته می‌شود. در ادامه نتایج آزمون‌های AVE، بار عاملی، بارهای عاملی متقاطع، روش فورنل و لارکر [30] و شاخص HTMT^۱ تحلیل شده است.

¹ Heterotrait-Monotrait Ratio of Correlations (HTMT)

روایی همگرا که به بررسی میزان همبستگی هر سازه با سوالات (شاخص‌ها) خود می‌پردازد که هرچه این همبستگی بیشتر باشد، برازش نیز بیشتر است. فورنل و لارکر [30] معیار *AVE* را برای سنجش روایی همگرا معرفی کرده و اظهار داشتند که مقدار عدد بحرانی $0/5$ می‌باشد. در جدول ۴ مقدار این ضریب برای هریک از سازه‌ها ارایه شده است. از آن‌جا که مقدار *AVE* برای همه متغیرها بالاتر از $0/5$ می‌باشد؛ بنابراین روایی همگرا مدل اندازه‌گیری در این آزمون مورد تایید قرار گرفته است.

جدول ۴- مقادیر میانگین استخراج‌شده.

Table 4- Extracted average values.

متغیر	میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) ($>0/5$)
خودکارآمدی مالی	0.641
رفتار سرمایه‌گذاری	0.616
سواد مالی	0.731

روایی واگرا از سه طریق بارهای عاملی متقاطع، فورنل و لارکر [30] و شاخص *HTMT* سنجیده می‌شود. در ادامه به بررسی هریک از این شاخص‌ها پرداخته شده است. چنانچه در جدول ۵ مشاهده می‌شود، مقدار بار عاملی هر سوال در متغیر خودش بیشتر از سایر متغیرها می‌باشد، بنابراین آزمون بار تقاطعی مورد تایید است.

جدول ۵- روش بارهای عاملی متقاطع.

Table 5- Cross-factor loadings method.

گویه	خودکارآمدی مالی	رفتار سرمایه‌گذاری	سواد مالی
F1	0.661	0.739	0.868
F2	0.709	0.737	0.868
F3	0.717	0.765	0.851
F4	0.702	0.769	0.865
F5	0.717	0.777	0.885
F6	0.729	0.717	0.844
F7	0.637	0.700	0.854
F8	0.667	0.690	0.843
F9	0.653	0.714	0.825
F10	0.663	0.767	0.844
Kh1	0.841	0.661	0.646
Kh2	0.767	0.667	0.654
Kh3	0.811	0.666	0.674
Kh4	0.792	0.702	0.656
Kh5	0.790	0.612	0.576
R1	0.612	0.760	0.661
R2	0.636	0.782	0.625
R3	0.651	0.852	0.706
R4	0.699	0.767	0.713
R5	0.696	0.830	0.690
R6	0.655	0.759	0.750
R7	0.636	0.809	0.639
R8	0.607	0.725	0.639
R9	0.662	0.766	0.643
R10	0.637	0.791	0.694

جدول ۵- ادامه.

Table 5- Continued.

گوپه	خودکارآمدی مالی	رفتار سرمایه‌گذاری	سواد مالی
S1	0.527	0.614	0.612
S2	0.492	0.586	0.575
S3	0.641	0.635	0.659
S4	0.504	0.588	0.631
S5	0.719	0.604	0.684
S6	0.734	0.591	0.643
S7	0.694	0.607	0.623
S8	0.740	0.635	0.669
S9	0.742	0.671	0.645
S10	0.708	0.558	0.576

روش فورنل و لارکر [30]: در جدول ۶ مقادیر ماتریس فورنل و لارکر [30] مشخص شده است و چون در همه موارد مجذور واریانس استخراجی داده‌ها (قطر اصلی ماتریس) از اعداد پایین خود بیشتر است؛ روایی و اگرایی مدل تایید می‌شود.

جدول ۶- روایی و اگرایی بر اساس معیار فورنل و لارکر [30].

Table 6- Divergent validity based on Fornell and Larker criteria [30].

سواد مالی	رفتار سرمایه‌گذاری	خودکارآمدی مالی
		خودکارآمدی مالی
	0.785	0.629
0.855	0.464	0.703

شاخص HTMT: این شاخص با عنوان نسبت خصیصه تک ارزشی به خصیصه چند ارزشی ترجمه شده است. شاخص HTMT جایگزین روش فورنل-لارکر [30] شده است. حد مجاز معیار HTMT میزان 0.85 تا 0.9 می‌باشد. اگر مقادیر این معیار کمتر از 0.9 باشد روایی و اگرایی قابل قبول است. در جدول ۷ مقادیر شاخص HTMT مشخص شده است که همه مقادیر کمتر از 0.9 می‌باشد؛ بنابراین روایی و اگرایی مدل تایید می‌شود.

جدول ۷- روایی و اگرایی بر اساس شاخص HTMT.

Table 7- Divergent validity based on the HTMT index.

سواد مالی	رفتار سرمایه‌گذاری	خودکارآمدی مالی
		خودکارآمدی مالی
	0.412	0.524
0.881		سواد مالی

۲-۴- آزمون مدل درونی (مدل ساختاری)

آزمون اثرات مستقیم: در قالب مدل درونی فرضیات موردبررسی قرار گرفتند و مسیر مدل ساختاری ارزیابی شد. هر مسیر متناظر با یکی از فرضیات مدل است. آزمون هر فرضیه از طریق بررسی علامت، اندازه و معناداری آماری ضریب مسیر (بتا) بین هر متغیر مکنون با متغیر وابسته است. هراندازه این ضریب مسیر بالاتر باشد تاثیر پیش‌بینی کننده متغیر مکنون نسبت به متغیر وابسته بیشتر خواهد بود. با در نظر گرفتن نتایج بررسی روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته با استفاده از ضریب مربوط می‌توان به بررسی معنی‌داری اثرات بین متغیرهای پژوهش پرداخت. به‌منظور بررسی

معنی‌داری ضریب مسیر یا همان بتا باید معناداری مقدار t -value برای هر ضریب مسیر مورد توجه قرار گیرد، از همین رو از روش بوت استرپینگ^۱ استفاده شد.

جدول ۸- اثرات مستقیم نقش متغیرهای پژوهش در مدل اصلی.

Table 8- Direct effects of the role of research variables in the main model.

مسیر	ضریب مسیر	خطای استاندارد	آماره t	مقادیر P
خودکارآمدی مالی -> رفتار سرمایه‌گذاری	0.288	0.098	2.947	0.003
سود مالی -> خودکارآمدی مالی	0.803	0.055	14.638	0.000
سود مالی -> رفتار سرمایه‌گذاری	0.256	0.125	2.053	0.041

با توجه به مقدار آماره t و مقادیر P برای کلیه مسیرها، آماره t بزرگ‌تر از ۱/۹۶ و مقادیر P کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد که نشان می‌دهد در سطح اطمینان ۹۵٪ مسیر مذکور، تاثیر معنادار داشته است.

۴-۲- خروجی‌های مدل اصلی (ضرایب مسیر و آماره t)

با استفاده از مدل درونی می‌توان به بررسی فرضیه‌ها پرداخت. با مقایسه مقدار t محاسبه‌شده برای ضریب هر مسیر می‌توان به تایید یا رد فرضیه پژوهش پرداخت. بدین‌سان اگر مقدار قدر مطلق آماره t بزرگ‌تر از ۱/۹۶ گردد، در سطح اطمینان ۹۵٪ و در صورتی که مقدار آماره t بیشتر از ۲/۵۸ گردد، ضریب مسیر در سطح اطمینان ۹۹٪ معنادار است. نتایج آزمون مدل مفهومی تحقیق در حالت معناداری ضرایب در شکل زیر نشان داده شده است. ضریب تعیین برای متغیر رفتار سرمایه‌گذاری مقدار ۰/۸۱۹ برآورد شده است. با توجه به مقدار ضریب استاندارد و آماره t می‌توان گفت متغیرهای مذکور تاثیر معناداری داشته‌اند. همچنین سود مالی توانسته ۶۴٪ از تغییرات خودکارآمدی مالی را نیز توضیح دهد. با توجه به آزمون‌های انجام‌شده و نتایج ارایه شده، خلاصه بررسی فرضیات تحقیق به‌صورت جدول ۹ به‌دست‌آمده است:

جدول ۹- خلاصه بررسی فرضیات تحقیق.

Table 9- Summary of the research hypotheses.

فرضیات	ضریب مسیر	خطای استاندارد	آماره t	مقادیر P	نتیجه
سود مالی -> رفتار سرمایه‌گذاری	0.256	0.125	2.053	0.041	تایید
سود مالی -> خودکارآمدی مالی	0.803	0.055	14.638	0.000	تایید

۴-۳- آزمون فرضیه‌های پژوهش

پس از بررسی و تایید مدل اصلی، فرضیه‌های مدل پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند و اگر مقدار قدر مطلق آماره t کوچک‌تر از مقدار ۱/۹۶ باشد فرض صفر نتیجه گرفته می‌شود و در صورتی که مقدار قدر مطلق آماره t بزرگ‌تر از مقدار ۱/۹۶ باشد فرض صفر رد می‌شود. در این بخش فرضیات اصلی و تعدیل‌گر مربوط به هر سوال آزمون می‌شوند.

فرضیه ۱- سود مالی بر رفتار سرمایه‌گذاری افراد تاثیر معنی‌داری دارد.

با توجه به جدول ۹ مقدار قدر مطلق آماره t برابر ۲/۰۵۳ و بزرگ‌تر از مقدار ۱/۹۶ است و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، پس فرض صفر رد می‌شود یعنی در سطح اطمینان ۹۵٪ سود مالی بر رفتار سرمایه‌گذاری تاثیر معنی‌داری دارد و مقدار تاثیر برابر ۰/۲۵۶ و مثبت (مستقیم) است؛ یعنی با افزایش سطح سود مالی، میزان رفتار سرمایه‌گذاری نیز افزایش می‌یابد.

¹ Bootstrapping

فرضیه ۲- سواد مالی بر خودکارآمدی مالی افراد تاثیر معنی داری دارد.

با توجه به جدول ۹ مقدار قدر مطلق آماره t برابر $۱۴/۶۳۸$ و بزرگتر از مقدار $۱/۹۶$ است و سطح معناداری کمتر از $۰/۰۵$ می باشد، پس فرض صفر رد می شود یعنی در سطح اطمینان ۹۵% سواد مالی بر خودکارآمدی مالی تاثیر معنی داری دارد و مقدار تاثیر برابر $۰/۸۰۳$ و مثبت (مستقیم) است؛ یعنی با افزایش سطح سواد مالی، میزان خودکارآمدی مالی نیز افزایش می یابد.

۵- بحث و نتیجه گیری

در سطح اطمینان ۹۵% نتیجه فرضیه (۱ و ۳) نشان داد که سواد مالی و خودکارآمدی مالی افراد بر رفتار سرمایه گذاری تاثیر معنی دار و مثبت (مستقیم) داشته است؛ یعنی با افزایش سطح سواد مالی و خودکارآمدی مالی، میزان رفتار سرمایه گذاری نیز افزایش می یابد. سواد مالی به مجموعه ای از دانش و مهارت ها گفته می شود که به افراد کمک می کند تا تصمیمات مالی آگاهانه و موثری بگیرند. این دانش شامل توانایی های بودجه بندی، درک نرخ بهره، مدیریت بدهی، برنامه ریزی برای بازنشستگی، فهم اصول سرمایه گذاری، شناخت ابزارهای مالی مانند حساب های بانکی، کارت های اعتباری، وام ها و بیمه ها و نیز درک مفاهیمی مانند تورم، مالیات، بازده سرمایه گذاری و ریسک مالی است.

همچنین، سواد مالی از اهمیت بالایی برخوردار است زیرا به افراد کمک می کند هزینه های خود را بهتر مدیریت کنند، از خرج های غیرضروری جلوگیری کنند، پس انداز و سرمایه گذاری بهتری داشته باشند و برنامه ریزی مناسبی برای آینده مالی خود انجام دهند. همچنین، سواد مالی در کاهش آسیب پذیری در برابر کلاه برداری های مالی و افزایش توانایی مقابله با چالش های اقتصادی نقش مهمی دارد؛ به عبارتی دیگر سواد مالی یک مهارت حیاتی برای داشتن کنترل بهتر بر زندگی مالی است. در نتیجه می توان این طور بیان نمود که سواد مالی نقش بسیار مهم و تاثیرگذاری در رفتارهای سرمایه گذاری افراد دارد. همچنین مطالعات و پژوهش های دیگر نشان داده اند، افرادی که دارای سواد مالی بالاتری هستند، توانایی بهتری در مدیریت منابع مالی، تحلیل ریسک ها و اتخاذ تصمیم های هوشمندانه در سرمایه گذاری دارند؛ بنابراین سواد مالی به افراد کمک می کند تا درک عمیق تری از مفاهیم مالی مثل بازده، ریسک، تنوع بخشی و نقدینگی پیدا کنند و تصمیمات سرمایه گذاری آگاهانه تری بگیرند و از تصمیمات هیجانی یا شتاب زده پرهیز کنند؛ همچنین برنامه ریزی مالی منطقی و بلندمدت برای رسیدن به اهداف مالی خود داشته باشند و در آخر مدیریت بهتر ریسک ها و انتخاب ترکیب مناسب دارایی ها در سبد سرمایه گذاری را انجام دهند و اطلاعات مالی و اقتصادی را به درستی تفسیر و تحلیل کنند و از فرصت های بازار به شکل موثر استفاده کنند.

از طرفی دیگر، خودکارآمدی مالی به میزان توانایی فرد در مدیریت و کنترل منابع مالی شخصی اشاره دارد و بیانگر اطمینان و اعتماد به نفس فرد در برنامه ریزی، بودجه بندی، کاهش هزینه ها، پس انداز و سرمایه گذاری مناسب است. این مفهوم نشان دهنده دانش و مهارت های مالی افراد برای تصمیم گیری های صحیح و مدیریت هوشمندانه درآمد و هزینه ها در شرایط مختلف زندگی است. پس این تاثیر مثبت و معنی دار بدین معناست که هرچه سطح سواد مالی و خودکارآمدی مالی فرد بالاتر باشد، رفتارهای سرمایه گذاری او نیز به شکلی بهینه تر و موفق تر شکل می گیرد. به عبارت دیگر، سواد مالی به صورت مستقیم و قابل اندازه گیری روی تصمیم های سرمایه گذاری اثر می گذارد و نتایج مالی بهتری را برای فرد به همراه دارد. نتیجه این فرضیه با نتایج مطالعات زائری [14]، سیفرت و همکاران [18]، آسفا و رانو [31]، شاه و همکاران [19] مطابقت دارد، اما با مطالعه رستمی جاز و بهرمن [32] مطابقت ندارد، زیرا در نتایج مطالعه آنان نشان داد که سواد مالی بر رفتار سرمایه گذاری تاثیر معنی داری نداشته است.

نتیجه فرضیه (۲) نیز نشان داد که در سطح اطمینان ۹۵% سواد مالی بر خودکارآمدی مالی افراد تاثیر معنی داری داشته است. در واقع سواد مالی نقش مهمی در ارتقای خودکارآمدی مالی افراد دارد و مطالعات اخیر این رابطه را تایید می کنند. خودکارآمدی مالی به معنای اعتماد فرد به توانایی های خود برای مدیریت امور مالی و اتخاذ تصمیم های مناسب در موقعیت های مختلف مالی است.

یافته های پژوهش نشان می دهند که هرچه سطح سواد مالی افراد بالاتر باشد یعنی دانش بیشتری نسبت به مفاهیم مالی، پس انداز، سرمایه گذاری و برنامه ریزی مالی داشته باشند اعتماد به نفس و خودکارآمدی مالی نیز افزایش می یابد. این افراد کمتر از ابزارهای پر ریسک مثل وام استفاده می کنند، برای بازنشستگی برنامه ریزی دارند و در مدیریت بودجه شخصی به موفقیت بیشتری دست پیدا می کنند. در مجموع، تقویت سواد مالی در جامعه

عامل کلیدی برای افزایش خودکارآمدی مالی و در نتیجه رفتار مالی سالم‌تر و کارآمدتر تلقی می‌شود. نتیجه این فرضیه با نتایج مطالعات آغا سعادت و همکاران [16] و لون و بهات [21] مطابقت دارد.

منابع

- [1] King, R. G., & Levine, R. (1993). Finance and growth: Schumpeter might be right. *The quarterly journal of economics*, 108(3), 717-737. <https://doi.org/10.2307/2118406>
- [2] Jalilvand, A., & Rostami Norouzabad, M. (2018). Interactions between financial literacy, investor sentiment, risk perception, and investment willingness: Evidence from the Tehran stock exchange. *Investment knowledge*, 7(27), 141-170 (In Persian). <https://www.sid.ir/paper/188114/fa>
- [3] Farrokhbakht Foumani, A., & Ahmadzadeh, Z. (2022). The relationship between financial literacy and employee well-being with regard to the role of financial self-efficacy (Case study: Financial staff of medical sciences in Guilan province). *Scientific journal of modern research approaches in management and accounting*, 5(18), 136-150 (In Persian). <https://civilica.com/doc/1545957/>
- [4] Lown, J. M. (2011). Development and validation of a financial self-efficacy scale. *Journal of financial counseling and planning*, 22(2), 54. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2006665
- [5] Ahamed, A. F. M. (2025). *Chapter-2 financial self-efficacy*. SSRN electronic journal. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5149116>
- [6] Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control* (Vol. 11). Freeman. <https://www.amazon.com/Self-Efficacy-Exercise-Control-Albert-Bandura/dp/0716728508>
- [7] Zahi Darbakht, H., Jangizaei, N., & Nusrat Nahoki, A. (2016). The role of self-efficacy in learning and academic success. *National conference on strategies for developing and promoting science education in iran*, 2, (In Persian). <https://www.sid.ir/paper/887313/fa>
- [8] Tarazodar, M., Qasemi, M., & Mohseni, A. (2023). Presenting a model to identify the impact of behavioral biases and financial literacy and their role on investor decision-making (based on the grounded theory approach). *Accounting knowledge quarterly*, 14(4). (In Persian). <https://doi.org/10.22103/jak.2023.20401.3795>
- [9] Abdolrahimian, M. H., & Seif Pourshorki, M. (2022). Presenting a model for the relationship between islamic financial literacy and investment decisions with regard to the mediating role of financial behavior. *The 18th national conference on new approaches in management, economics and accounting* (p. 1820). Mazandaran, Iran. Civilica. (In Persian). <https://civilica.com/doc/1579719>
- [10] Lyons, A. C., & Kass Hanna, J. (2021). A methodological overview to defining and measuring “digital” financial literacy. *Financial planning review*, 4(2), e1113. <https://doi.org/10.1002/cfp2.1113>
- [11] Kuhnen, C. M., & Melzer, B. T. (2018). Noncognitive abilities and financial delinquency: The role of self-efficacy in avoiding financial distress. *The journal of finance*, 73(6), 2837-2869. <https://doi.org/10.1111/jofi.12724>
- [12] Wang, A. (2011). Younger generations’ investing behaviors in mutual funds: Does gender matter. *The journal of wealth management*, 13(4), 13-23. <https://d1wqtxs1xzle7.cloudfront.net/60738259/wang201120190929-84952>
- [13] Heydari, Z., Amini, P., & Eyni, S. (2025). The impact of financial literacy on investor judgment; An extension of source credibility theory. *Consumer behavior studies*, 12(2), 17-32. <https://doi.org/10.22034/cbsj.2024.140511.2652%0A>
- [14] Zaeri, M. (2023). Investigating the impact of financial knowledge and financial intelligence on investors’ investment behavior (Case study: Investors in stock exchange companies). *19th national conference on economics, management and accounting*. Khorasan Shomali, Iran. Civilica. (In Persian). <https://civilica.com/doc/2023580>
- [15] Madani, M., & Nabizadeh, A. (2024). Investigating the effect of financial literacy on the intention to invest in the stock market, taking into account the tendency and behavioral controls of investors and emphasizing moral and mental norms. *Financial management strategy*, 12(2), 113-132. (In Persian). <https://doi.org/10.22051/jfm.2024.43689.2837>
- [16] Agha Saadat, S., Yazdakhashy, A., & Sadeqi Arani, Z. (2024). Investigating the impact of financial literacy on social acceptance and financial self-efficacy (Case study: Middle school students in Afghanistan). *Educational leadership research*, 8(30), 96-129. (In Persian). <https://doi.org/10.22054/jrlat.2024.78316.1717>
- [17] Hormozi Neghad, F. (2022). *The effect of financial literacy and saving behavior on investment awareness considering the moderating role of financial socialization and lack of self-control* [Thesis]. <https://civilica.com/l/147893/>
- [18] Seifert, M., Palan, S., Ropret Homar, A., Spitzer, F., Kirchler, E., & Gangl, K. (2025). *Sustainable finance literacy predicts investment behavior beyond general financial literacy: Evidence from two representative samples*. SSRN Electronic Journal. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5224427>
- [19] Shah, S. S., Qureshi, F., Memon, F. A., & Uddin, M. H. (2024). Financial literacy and investment behavior of individuals in Pakistan: Evidence from an Environment prone to religious sentiment. *Journal of behavioral and experimental finance*, 44, 100974. <https://doi.org/10.1016/j.jbef.2024.100974>
- [20] Suresh, G. (2024). Impact of financial literacy and behavioural biases on investment decision-making. *FIIB business review*, 13(1), 72-86. <https://doi.org/10.1177/23197145211035481%0A>
- [21] Lone, U. M., & Bhat, S. A. (2022). Impact of financial literacy on financial well-being: A mediational role of financial self-efficacy. *Journal of financial services marketing*, 1. <https://doi.org/10.1057/s41264-022-00183-8>
- [22] Akhtar, M., & Malik, M. U. (2023). Personality traits and investor risk behavior: Moderating role of financial literacy. *Managerial finance*, 49(5), 884-905. <https://doi.org/10.1108/MF-08-2021-0387>

- [23] Maulida, A. Z., & Sari, S. P. (2023). Behavioral finance and financial literacy affecting investor millennial decision making process on sharia stock. *American journal of sciences and engineering research*, 6(2), 541–552. <https://www.iajournals.com/upload/62541552.pdf>
- [24] Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques*. John wiley & sons. <https://www.amazon.com/Sampling-Techniques-3rd-William-Cochran/dp/047116240X>
- [25] Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2011). Financial literacy around the world: An overview. *Journal of pension economics & finance*, 10(4), 497–508. <https://doi.org/10.1017/S1474747211000448>
- [26] Liu, L., & Zhang, H. (2021). Financial literacy, self-efficacy and risky credit behavior among college students: Evidence from online consumer credit. *Journal of behavioral and experimental finance*, 32, 100569. <https://doi.org/10.1016/j.jbef.2021.100569>
- [27] Baker, H. K., & Ricciardi, V. (2014). *Investor behavior: The psychology of financial planning and investing*. John Wiley & Sons. <https://doi.org/10.1002/9781118813454>
- [28] Habibi, A., & Kolahi, B. (2017). *Structural equation modeling and factor analysis(Lisrel software practical training)*. Academic jihad. <https://www.adinehbook.com/product/6004605611>
- [29] Hulland, J. (1999). Use of partial least squares (PLS) in strategic management research: A review of four recent studies. *Strategic management journal*, 20(2), 195–204. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-0266\(199902\)20:2%3C195::AID-SMJ13%3E3.0.CO;2-7](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-0266(199902)20:2%3C195::AID-SMJ13%3E3.0.CO;2-7)
- [30] Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 18(1), 39–50. [doi/abs/10.1177/002224378101800104](https://doi.org/10.1177/002224378101800104)
- [31] Assefa, M., & Rao, D. (2018). Financial literacy and investment behavior of salaried individuals: A case study of wolaita sodo town. *International journal of business and management invention (IJBMI)*, 7(10), 43–50. <https://www.ijrti.org/papers/IJRTI2409005.pdf>
- [32] Rostami Jaz, H., & Bahreman, F. (2022). Investigating the relationship between investor behavior and management investment decisions with respect to tenure and management financial literacy. *Accounting and management perspective*, 5(56), 58–71. (In Persian). https://www.jamv.ir/article_148041_5e27d057cbdf8c0699ebdb10e193d5e2.pdf

